

ЗІГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету

Протокол №10 від
«11» червня 2025 р.

ОСНОВИ НЕЙРОПСИХОЛОГІЇ

СИЛАБУС

Освітній рівень: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність С4 «Психологія»

Освітньо-професійна програма "Психологія"

Статус дисципліни: вибіркова

Форма навчання: денна

<u>Форма навчання</u>	<u>Курс</u>	<u>Семестр</u>	<u>Лекції (год.)</u>	<u>Практичні (год.)</u>	<u>Самостійна робота студента (год.)</u>	<u>Разом (год.)</u>	<u>Залік (сем.)</u>
<u>Денна</u>	<u>2</u>	<u>4</u>	<u>20</u>	<u>14</u>	<u>56</u>	<u>90</u>	<u>4</u>

1. Загальна інформацію про викладача (лектора, асистента).

Твердохліб Наталія Гнатівна

PhD, доцент кафедри психології ЗФУУ

Контактна інформація: e-mail: natalia.anatom1919@gmail.com

2. Назва, код дисципліни і кількість кредитів

На вивчення навчальної дисципліни «Основи нейропсихології» відводиться 90 годин 3 кредити ЄКТС.

3. Час і місце проведення навчальної дисципліни

Вивчення здійснюється протягом 4 семестру на 2-ому курсі навчання.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Для успішного засвоєння дисципліни «Основи нейропсихології» студентам необхідно мати ґрунтовні знання з таких предметів:

Пререквізити:

- Анатомія центральної нервової системи та фізіологія вищої нервової діяльності — вивчає будову та функції мозку й механізми регуляції психічних процесів.
- Методи дослідження в психології — про інструменти та підходи до вивчення психіки й поведінки людини.
- Основи нейрофізіології — про функціональну організацію мозку та його роль у психічних процесах.
- Психодіагностика — про методи оцінки й вимірювання індивідуально-психологічних особливостей людини.

Постреквізити:

Після завершення дисципліни студенти зможуть застосовувати отримані знання у таких предметах та професійних сферах:

- Клінічна психологія — про закономірності виникнення та перебігу психічних розладів і шляхи їх психологічної допомоги.
- Основи нейрокорекції — про методи відновлення та компенсації порушених психічних функцій на основі знань про мозок.
- Основи психофармакології — про вплив лікарських засобів на психіку та їх застосування у лікуванні психічних розладів.

5. Характеристика навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Основи нейропсихології» вивчає закономірності взаємозв'язку між функціональною організацією мозку та психічними процесами людини, механізми їх порушень і відновлення, а також методи нейропсихологічної діагностики та корекції. Вона забезпечує здобувачів знаннями про роль нейропсихології у дослідженні, профілактиці та реабілітації психічних функцій у різних сферах професійної діяльності. Згідно навчального плану підготовки психологів за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Бакалавр»,

вивчення навчальної дисципліни здійснюється на 2 курсі (денна форма навчання), на вивчення якої відводиться 90 годин.

6. Призначення навчальної дисципліни.

Призначення навчальної дисципліни «Основи нейропсихології» полягає у забезпеченні здобувачів знаннями про взаємозв'язок між мозковими структурами та психічними процесами, формуванні навичок аналізу нейропсихологічних порушень і засвоєнні методів діагностики та корекції. Вона спрямована на підготовку майбутніх фахівців до застосування нейропсихологічних знань у професійній діяльності — освітній, клінічній, реабілітаційній та дослідницькій.

7. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Основи нейропсихології» є формування у здобувачів знань про взаємозв'язок між мозковими структурами та психічними процесами, розуміння нейропсихологічних механізмів поведінки, а також здатності застосовувати ці знання у професійній діяльності — зокрема в освітньому, клінічному та реабілітаційному контекстах.

8. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи нейропсихології» є:

1. Формування у здобувачів освіти складових інтегральної компетентності: здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у сфері клінічної психології, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.
2. Формування у здобувачів освіти складових загальної компетентності:
 - Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
 - Здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
 - Вміння до генерації нові ідеї (креативне мислення);
 - Формування компетентності здобувачів освіти на уміння виявити та вирішувати проблеми.
3. Розкриття змісту, структури та видів професійної діяльності психолога, сфер його практичного застосування, етичних і правових засад роботи.
4. Формування розуміння професійної компетентності психолога та вимог до його особистісних якостей і професійних умінь.
5. Виховання мотивації до навчання, усвідомлення значущості обраної професії та прагнення до особистісного і професійного зростання.

8.1. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи нейропсихології» здобувач вищої освіти повинен

Знати:

- Предмет, об'єкт, завдання та основні категорії психології.
- Основні етапи становлення і розвитку психологічної науки.

- Галузі сучасної психології та напрями професійної діяльності психолога.
- Основні методи психологічного пізнання та принципи наукового дослідження.
- Етичні норми та професійні стандарти діяльності психолога.
- Значення самопізнання і професійної ідентичності у становленні психолога.

Уміти:

- Визначати мету, об'єкт, предмет і завдання психологічного дослідження.
- Застосовувати основні методи психологічного пізнання (спостереження, анкетування, тестування, інтерв'ю).
- Аналізувати психологічні явища, поведінкові прояви та індивідуальні відмінності людини.
- Дотримуватись принципів академічної доброчесності та етичної поведінки у професійній діяльності.
- Ефективно спілкуватися, проявляти емпатію, толерантність та повагу до особистості.
- Планувати власний професійний саморозвиток і вдосконалення компетентностей.

9. Зміст навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Основи нейропсихології» складається з чотирьох змістовних модулів:

Змістовний модуль 1. Нейропсихологія як самостійна наукова дисципліна.

Тема 1. Нейропсихологія як наука: предмет, об'єкт, завдання. Нейропсихологія в системі наук. Сучасне розуміння предмета нейропсихології. Значення психологічних знань у житті людини.

Тема 2. Історичний розвиток нейропсихології. Витоки психологічних знань у філософії, медицині, природничих науках. Становлення нейропсихології в XIX–XX ст. Напрямки сучасної нейропсихології.

Змістовний модуль 2. Методологічні основи нейропсихології та анатоμο-фізіологічні особливості структур ГМ.

Тема 3. Методологічні принципи побудови нейропсихологічного дослідження. Клінічні, експериментальні та апаратурні методи дослідження. Етичні вимоги до досліджень.

Тема 4. Нейропсихологічні критерії норми та патології вищих психічних функцій. Поняття наукового дослідження, його структура: проблема, мета, завдання, гіпотеза, об'єкт і предмет, вибірка, методи. Етапи проведення нейропсихологічного дослідження.

Тема 5. Структура і функціональна організація кори головного мозку. Анатомія та фізіологія головного мозку людини. Кора великих півкуль головного мозку. Цитоархітектонічні поля. Підкоркові структури мозку. Співвідношення функцій коркових і підкоркових структур у психічній діяльності людини. Вищі психічні функції.

Змістовний модуль 3. Розлади сприйняття, довільних рухів і дій.

Розлади мовлення, читання, письма та лічіння. Розлади пам'яті, уваги, мислення, емоційно-особистісної сфери.

Тема 6. Розлади сприйняття (агнозії). Види. Діагностика. Елементарні сенсорні зорові, слухові і тактильні агнозії. Методи дослідження вказаних розладів сприйняття.

Тема 7. Розлади довільних рухів і дій. Види. Діагностика. Кінестетична апраксія. Просторова апраксія. Кінетична апраксія. Регуляторна апраксія. Методи діагностики вказаних розладів.

Тема 8. Розлади мовлення. Види. Діагностика. Сенсорна афазія. Аферентна та еферентна моторна афазія. Динамічна афазія. Методи діагностики розладів мовлення.

Тема 9. Розлади читання, письма та лічіння. Види. Діагностика. Оптична та мовленнєва алексія. Методи діагностики розладів читання. Мовленнєва аграфія. Методи діагностики розладів письма. Неспецифічна акалькуляція. Методи діагностики акалькуляції.

Тема 10. Розлади пам'яті та уваги. Види. Діагностика. Модально-неспецифічна амнезія. Модально-специфічна амнезія. Методи діагностики амнезії. Модально-неспецифічні розлади уваги. Модально-специфічні розлади уваги. Методи дослідження розладів уваги.

Тема 11. Розлади мислення, емоційно-особистісної сфери. Види. Діагностика. Розлади наочно-дійового мислення. Розлади наочно-образного мислення. Розлади вербально-логічного мислення. Методи дослідження розладів мислення. Постійні емоційні розлади. Методи дослідження розладів емоційно-особистісної сфери.

Змістовний модуль 4. Нейропсихологічні синдроми при різних типах ураження ГМ.

Тема 12. Нейропсихологічні синдроми при локальних ураженнях головного мозку(потиличних, потиличнотім'яних і тім'яних відділів кори великих півкуль мозку).

Тема 13. Нейропсихологічні синдроми при судинних ураженнях головного мозку.

10. Структура залікового кредиту з дисципліни

Назви змістовних модулів і тем практичних занять	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
л.		пр.	с.р.	
Модуль 1. Нейропсихологія як самостійна наукова дисципліна.				
1. Нейропсихологія як наука: предмет, об’єкт, завдання.	9	2	2	5
2. Історичний розвиток нейропсихології.	8	2	1	5
Модуль 2. Методологічні основи нейропсихології та анатомо-фізіологічні особливості структур ГМ.				
3. Методологічні принципи побудови нейропсихологічного дослідження.	7	2	1	4
4. Нейропсихологічні критерії норми та патології вищих психічних функцій.	7	2	1	4
5. Структура і функціональна організація кори головного мозку.	7	2	1	4
Модуль 3. Розлади сприйняття, довільних рухів і дій. Розлади мовлення, читання, письма та лічіння. Розлади пам’яті, уваги, мислення, емоційно-особистісної сфери.				
6. Розлади сприйняття (агнозії). Види. Діагностика.	7	2	1	4
7. Розлади довільних рухів і дій. Види. Діагностика.	7	2	1	4
8. Розлади мовлення. Види. Діагностика	6	1	1	4
9.Розлади читання, письма та лічіння. Види. Діагностика.	6	1	1	4
10. Розлади пам’яті та уваги. Види. Діагностика.	6	1	1	4
11. Розлади мислення, емоційно-особистісної сфери. Види. Діагностика.	6	1	1	4
Модуль 4. Нейропсихологічні синдроми при різних типах ураження ГМ				
12. Нейропсихологічні синдроми при локальних ураженнях головного мозку	7	1	1	5
13. Нейропсихологічні синдроми при судинних ураженнях головного мозку.	7	1	1	5
Усього:	90	20	14	56

11. Тематика самостійних занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Анатомічна та функціональна асиметрія мозку.	5
2	Теорія виникнення асиметрії мозку.	5
3	Праворукість та ліворукість.	4
4	Акустико-мнестична афазія.	4
5	Акустико-гностична афазія.	4
6	Специфічна акалькулія.	4
7	Розлади наочно-дійового мислення.	4

8	Пароксизмальні емоційні розлади.	4
9	Розлади читання, письма та лічіння. Види. Діагностика.	4
10	Розлади пам'яті та уваги. Види. Діагностика.	4
11	Розлади мислення, емоційно-особистісної сфери. Види. Діагностика.	4
12	Нейропсихологічні синдроми при локальних ураженнях головного мозку	5
13	Нейропсихологічні синдроми при судинних ураженнях головного мозку.	5
Всього		56

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні джерела:

1. Лурія О. Р. Основи нейропсихології / О. Р. Лурія. – Київ : Академія, 2002. – 384 с.
2. Лурія О. Р. Нейропсихологія : навч. посіб. / О. Р. Лурія. – Москва : МГУ, 2003. – 432 с
3. Ахутіна Т. В. Нейропсихологія дитячого віку / Т. В. Ахутіна. – Київ : Видавничий дім «Слово», 2012. – 368 с.

Додаткові джерела:

1. Lezak M. D., Howieson D. B., Bigler E. D., Tranel D. Neuropsychological Assessment. – 5th ed. – New York : Oxford University Press, 2012. – 1161 p.
2. Mesulam M.-M. Principles of Behavioral and Cognitive Neurology. – 2nd ed. – Oxford : Oxford University Press, 2000. – 540 p.
3. Stuss D. T., Levine B. Adult Clinical Neuropsychology. – New York : Oxford University Press, 2002. – 350 p.

Інформаційні ресурси:

Українські та міжнародні

1. KnowNeuropsychology Didactic Series — лекції з клінічної нейропсихології для студентів і практиків <https://knowneuropsych.org/>
2. Clinical Neuropsychology and Brain Disorders — курс з нейропсихології та патологій мозку.
<https://wizape.com/English/Clinical-Neuropsychology-and-Brain-Disorders>
3. Енциклопедія Сучасної України — офіційна довідкова стаття про науку та її сферу. <https://esu.com.ua/article-72977>
4. Онлайн-довідка про нейропсихологію (Subjectum) — коротке пояснення терміну. <https://subjectum.eu/culture/dict/860.html>

Міжнародні:

1. American Psychological Association (APA): <https://www.apa.org> — міжнародні стандарти психологічних досліджень, публікації, етичний кодекс.
2. British Psychological Society (BPS): <https://www.bps.org.uk> — професійні ресурси, стандарти, освітні програми.

3. Psychology Today: <https://www.psychologytoday.com> — аналітичні матеріали, статті, блоги з психології.
4. Google Scholar: <https://scholar.google.com> — пошук наукових публікацій і статей.
5. ResearchGate: <https://www.researchgate.net> — міжнародна платформа для обміну науковими дослідженнями.
6. World Health Organization (WHO): Mental Health: https://www.who.int/mental_health — глобальні стандарти та дослідження у сфері психічного здоров'я.

13. Контроль і оцінка результатів навчання

13.1. Види контролю (поточний, підсумковий), проміжна атестація

Методи контролю: поточний, підсумковий.

При оцінюванні знань здобувача освіти приділяється перевага стандартизованим методам контролю: тестування (комп'ютерне), письмові роботи, контроль практичних навичок.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми. Він містить: опитування, співбесіду, відповіді на питання, комп'ютерне тестування, виступ з доповіддю, захист рефератів.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці вивчення дисципліни у вигляді диференційованого заліку.

13.2. Форми контролю

Оцінка за розділ визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового контролю (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, що присвоюється здобувачу освіти при засвоєнні кожного розділу (залікового кредиту) – 100, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 60 балів (60%), за результатами підсумкового контролю – 40 балів (40%).

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей з кожної теми та під час індивідуальної роботи викладача зі здобувачами освіти. При оцінюванні навчальної діяльності здобувача освіти необхідно надавати перевагу стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

ОЦІНКУ “ВІДМІННО” отримує здобувач освіти, який твердо знає програмовий матеріал, глибоко його засвоїв, вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає, у відповіді якого тісно пов'язується теорія з практикою. При цьому здобувач освіти не вагається з відповіддю при видозміні завдання, вільно справляється з задачами та питаннями другого та третього рівня оцінки знань, виявляє знайомство з монографічною літературою, вірно обґрунтовує

прийняте рішення, різносторонніми навиками та прийомами виконання практичних робіт. Практичні навички виконує без помилок, вміє в професійній діяльності ефективно використовувати набуті знання.

ОЦІНКУ “ДОБРЕ” отримує здобувач освіти, який знає програмовий матеріал грамотно і змістовно його викладає, який не допускає значних неточностей у відповіді на запитання, правильно використовує теоретичні положення при вирішенні практичних запитань і задач, володіє необхідними навиками і технікою їх виконання.

ОЦІНКУ “ЗАДОВІЛЬНО” отримує здобувач освіти, який знає основний матеріал, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушує послідовність у викладанні програмового матеріалу і відчуває труднощі при виконанні практичних навиків або виконує їх з істотними помилками, з помилками вирішує ситуаційні задачі третього рівня контролю знань.

ОЦІНКУ “НЕЗАДОВІЛЬНО” отримує здобувач освіти, який не знає значної частини програмового матеріалу, допускає значні помилки у його викладанні, невпевнено, з великими труднощами виконує практичні навички.

Бали за поточну успішність прив’язуються до середньої арифметичної оцінки за традиційною чотирибальною системою незалежно від кількості занять. Конвертація проводиться перед підсумковим контролем.

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення всіх тем на останньому контрольному занятті. До підсумкового контролю допускають здобувачів освіти, які виконали всі види робіт, що передбачені навчальною програмою, та при вивченні розділу набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. Конкретні форми підсумкового контролю визначаються у робочій навчальній програмі

Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо здобувач освіти набрав не менше 20 балів.

Оцінювання дисципліни:

Оцінка з дисципліни виставляється лише здобувачам освіти, яким зараховані усі розділи з дисципліни. Оцінка з дисципліни виставляється як середня з оцінок за розділи, на які структурована навчальна дисципліна. Оцінка з дисципліни F ("2") виставляється здобувачам освіти, яким не зараховано хоча б один розділ з дисципліни після завершення її вивчення. Оцінка Fx ("2") виставляється здобувачам освіти, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали підсумковий контроль. Вони мають право на повторне складання підсумкового контролю не більше двох разів за графіком, затвердженим деканатом.

Здобувачі освіти які одержали оцінку F по завершенні вивчення дисципліни (не виконали навчальну програму хоча б з одного розділу або не набрали за поточну навчальну діяльність з розділу мінімальну кількість балів), мають **пройти повторне навчання з відповідного розділу**. Рішення приймається керівництвом ЗВО відповідно до нормативних документів, затвердженим в установленому порядку.

14. Політика навчальної дисципліни

Здобувач освіти зобов'язаний дотримуватися обов'язків, передбачених статтею 63 Закону України «Про вищу освіту», а також:

- своєчасно та в повному обсязі відвідувати заняття, передбачені навчальним планом та графіком навчального процесу;
- своєчасно та належним чином виконувати всі види завдань, передбаченими навчальними планами та програмами;
- у встановленому державними стандартами обсязі володіти теоретичними знаннями, практичними навичками, сучасними методами досліджень, проходити контрольні заходи, передбачені навчальними планами та програмами;
- своєчасно складати (перескладати) залік, виконувати контрольні роботи, відпрацьовувати заняття в терміни та за графіком, встановленими кафедрою психології;
- своєчасно інформувати викладача щодо неможливості з поважних причин відвідувати заняття;
- постійно прагнути до підвищення загальної культури, морального вдосконалення, проявляти належну повагу до керівних, науково-педагогічних, навчально-допоміжних працівників;
- дбайливо ставитись до майна, яке йому надано в користування, дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку;
- виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями.
- у повному обсязі відшкодувати збитки, нанесені невиконанням чи неналежним виконанням умов з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки.

Здобувач освіти зобов'язаний дотримуватися положень етичного кодексу ЗФУУ.

Здобувач освіти має права, передбачені статтею 62 Закону України «Про вищу освіту».

Усі форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів зазначенні в положенні університету про оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни.